

19.
D. D.

APHORISMI MISCELLANEI,

QUOS,

Consent. Ampl. Facult. Phil. in Reg. ad Auram Acad.

MODERANTE

MARTINO JOHANNE
WALLENIO,

Matheſeos PROFESS. REG. & ORD.

PRO GRADU,

Publico examini submittit

STIPENDIARIUS REGIUS

JOHANNES ARELIN,

ABO A - FENNO,

In AUDITORIO SUPERIORI, DIE XIX, MARTII

ANNI MDCCLXIII.

H. A. M. C.

A B O Æ,

Impreſſit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

APHORISMUS I.

Signa illa artificialia, quibus res aliæ ab aliis discernuntur, & quorum in numero imprimis ea sunt, quæ nomina rerum vocantur, arbitraria esse, variæ probant rationes. Ut enim alias taceam: non raro, præcipue in diversis vel lingvis vel scientiis, unum idemque vocabulum aut signum rebus naturâ diversissimis respondet; sicut vicissim easdem res variis vocibus, aliisve signis, valde discrepantibus, exprimi, notissimum est. Si ex. gr. signa consideraverimus a Chemicis usitata: quis unquam dixerit, signum illud, quo aurum designant, necessario id ipsum denotare? aut quidni posset argentum vel aliud quodlibet metallum indicare? Quid? quod revera Astronomis

mis Solem repræsentet. Pari modo in Arithmeticis, notæ numericæ valorem suum non ex ipsa natura sed impositione habent. Quod etiam valet de signis Mathematicis aliis, ut & vocabulis in sermone quotidiano usitatis. Quod verò ad id attinet, ejusmodi signa ipsam naturam rei exprimere, ut PLATONEM statuisse ferunt: hoc eo magis a veritate alienum est, quo certius constat, in hac imperfectione neminem mortalium, qui tamen nomina rebus imponunt, in penetralia rerum penetrasse, atque ima naturæ patefecisse.

APHORISM. II.

Sermonem hominibus innasci, quæ EPICURI erat sententia, eruditi variis argumentis refutarunt, utpote diversitate lingvarum, exemplis infantum extra commercium hominum viventium, qui omnis sermonis expertes fuerunt, & cæteris. Quod tamen eo usque extendendum haud puto, ac si nulli hominum loquela fuisset connata. Unde enim illi ipsi, qui primi fuerunt, hanc accepissent? ab aliis discere non potuerunt, quia nulli ante ipsos exstiterunt; nec ipsi videntur illam invenire potuisse, quia sic ante

debuissent callere lingvæ usum, quoniam alias non potuissent consentire in certa vocabula, certis rebus imponenda; quod insinuat progressum rationum in infinitum, qui tamen est absurdus WALL. J. M. §. 105. Hinc si jam fiat applicatio ad Parentem nostrum primum: verosimillimum fit, immediate a DEO inditum sive concreatum ei fuisse sermonem, quod etjam ipsa Scriptura Sacra haud obscure indicare videtur.

APHOR. III.

Quod Veteres maximopere cognitionem sui ipsius commendarint, notissimum est, & quidem ita, ut etjam templo Delphico aureis litteris hæc verba inscripserint: γνῶθι σεαυτόν, eum in finem ut homines eo melius officii hujus admonerentur. Verum an recte vel minus se hoc in puncto gesserint, qui officium hoc ad solam animam restringebant, de corpore nihil solliciti, quemadmodum CICERO in *Quæst. Insc. L. 1. c. 22.* id clarissimis verbis inculcat, haud difficile est judicatu. Verba ipsa Ciceroniana hæc sunt: “Præceptum Apol-

credo, id præcipit, ut membra, aut staturam⁹
 figuramque noscamus; neque nos corpora⁹
 sumus, neque ego tibi dicens hoc corpori⁹
 tuo dico. Quum igitur nosce te dicit, hoc⁹
 dicit, nosce animum tuum. Nam corpus qui-⁹
 dem quasi vas est aut aliquod animi receptacu-⁹
 lum; ab animo tuo quicquid agitur, id agitur⁹
 de te⁹. Quisque videt hanc ratiocinationem
 ex impuro promanasse fonte, scilicet CICERO
 & alii ejus ordinis Philosophi, quoniam lapsum
 primorum parentum ignorabant, putarunt ani-
 mas primum a Numine creatas, sed ob scelus
 aliquod dejectas detrusasque in corpora velut
 ergastula. Hinc non potuerunt non statuere
 cum Hebræis nonnullis atque Pythagoreis, a-
 nimum esse totum hominem, corpus vero ni-
 hil nisi vas quoddam; quam ob causam ad
 illum solum Juris Naturæ præcepta retulerunt
 omnia. Nos vero originem mali melius edo-
 cti & saniora de partibus hominis essentialibus
 sentientes, non possumus non hanc Ciceronia-
 nam rejicere doctrinam & jure meritoque statue-
 re, officium hocce ad utramq; quamvis præcipue
 ad animam, quippe, potiore & nobiliore, per-
 tinere partem.

APHOR. IV.

Certe hæc cognitio sui ipsius, quam veteres tantopere inculcabant, etjam utilissima est. Sine hac enim cæterarum rerum omnium cognitio nobis inutilis nisi plane noxia erit. Hac destituti nescimus quid valeant humeri, quid ferre recusent. Nisi probe perspectas habuerimus animi nostri vires & infirmitates, nec eum colere possumus nec vitiis ejus medelam asferre; non honestum vitæ genus eligere nec artes & scientias nobis aliisque utiles discere, quod tamen non minimæ est necessitatis ad vitam socialem bene transigendam. "Non enim", ut loquitur Cel. J. F. BUDDEUS in *Theol. Mor. p. 2. C. III. Sect. III. §. 7.* "omnes uno eodemque loco habendas, esse artes atque scientias, constat. Quædam, quantæ quantæ sunt, inutiles sunt, vanæ, stultæ, ad vitia hominum, superstitionem, ambitionem, voluptatem alendam, fovendam, tantum comparatæ". Et paucis interjectis: "Non omnes artes & scientiæ omnibus conveniunt. Dispiciendum quid cujusque status, conditio, sexus, ætas, cum primis in-

genii vires permittant aut exigant“. Deinde ad corpus quod attinet: nisi ejus constitutio nobis cognita fuerit, in ejus conſervatione parum proficiemus. Nam ex ignorantia hac provenit, ut ſæpiſſime rebus utamur, ex opinione noſtra conſervationi ejus inſervituris, quæ tamen noxiæ ſunt, corporiſque noſtri deſtructionem magis, quam conſervationem promoven-
 vent. Verbo: neſcimus quid DEO, quid nobiſmet ipsis, quid aliis debeamus. Proinde præclarum plane eſt reſponſum ab Oraculo Delphico datum, Croeſi verbis, ſciſcitantibus: in qua cognoscenda plurimum ab omnibus operæ ac ſtudii eſſet collocandum, quomodo felicitas obtinenda, & quid agens, id quod ſupererat ætatis beatiffime tranſigere poſſet, “non ſi maximos auri argentique acervos ex-“
 “ſtrueret; non ſi multos exercitus aleret; non
 “ſi terminos imperii ſui longe lateque profer-
 “ret; ſed ſi ſe ipſe cognosceret, ita demum bea-
 “tum fore“.

APHOR. V.

Varii apud eruditos proſtant modi, quibus DE-
 UM impedire potuiſſe malum morale exiſtimant, qui tamen omnes, ſuis laborant incommodis. Ut
 jam

jam de aliis nihil dicam, certe hypothesis illa, qua fingitur, DEUM, non creando creaturas rationales, peccatum impedire potuisse, non minimis est obnoxia absurditatibus. Illa enim posita, non solum gloriæ Divinæ manifestatio plane nulla fuisset futura; sed etiam sequeretur, ut DEUS, si ob malum morale prævisum a creando abstinuisset, majorem rationem habuisset improborum, qui tamen propria culpa pereunt, quam eorum, quos prævidit a peccando ad meliorem frugem, per gratiam Christi, sese recepturos. Verum in impiis cum nihil sit quod Ipsi placere queat, Ps. V: 5. Eph. I: 5. 6. 7. Ebr. XI: 6. quia hi voluntati Ipsi contraria agunt & perfectionibus Ejus adversantur, pii vero eis se conformare nitantur: facile perspicitur nullam adfuisse causam, cur impiorum majorem habuisset rationem quam piorum, & propter illos denegasset etiam his actualitatem, cœlestiaque illa gaudia iis subtraxisset, quorum participes fiunt per Salvatorem nostrum in secula benedictum. Experimur etiam in œconomia DEI circa homines in hoc mundo, quod scilicet toleret impios magna longanimitate, vel ob pios, per naturæ cursum ex iis ortum tracturos: Cujusmodi memorabile satis legimus exemplum 2 Reg. XXI. Etenim si DEUS in ira sua vita privasset Manassem Regem Judæorum, qui multis magnisque peccatis Ipsum offendit, non potuisset hic in senectute poenitentiam agere, nec Nepos ejus JOSIAS actualitatem nancisci, qui tamen pius erat & totus se ad voluntatem Summi Numinis componebat.